

Wist je dat de impact van Europa op onderwijs en dus op jouw job erg groot is? Daarom blikt Basis vooruit naar de Europese verkiezingen. We starten met een gesprek over het complexe duo onderwijs & Europa en leggen de Vlaamse democratische partijen vier stellingen voor over de rol van onderwijsvakbonden en de sociale dialoog op Europees niveau.

Susan Flocken, European Director van ETUCE: "Wat we in Vlaamse scholen doen, heeft invloed op het Vlaamse en Europese beleid. Elke leraar maakt het verschil. Het start in jouw school!"

Extra actueel

EVA TIQUET

Onderw

Kort toegelicht

European Education and Training Monitor: een jaarlijkse publicatie over het onderwijs en de vorming in de Europese lidstaten. Op 17 november 2017 verklaarde Commissievoorzitter Juncker dat met de Europese pijler van sociale rechten Europa opkomt voor de rechten van haar burgers in een snel veranderende wereld. Er wordt gefocust op: gelijke kansen en toegang tot de arbeidsmarkt; billijke arbeidsvoorwaarden; sociale bescherming en inclusie.

Het Europees semester is het kader voor de afstemming van het economisch beleid van de lidstaten. Het semester geeft per lidstaat een aantal stappen weer die doorlopen moeten worden om overheidsfinancien en economische ontwikkelingen op punt te krijgen.





ijs en Europa, een complex duo

Europa en onderwijs. Een mooi koppel? Of is het dat enkel voor de buitenwereld en gaat het er binnenskamers woelig aan toe? Hebben ze misschien een LAT-relatie? Voor veel mensen is die relatie 'onderwijs-Europa' niet duidelijk. Net zo min als de invloed die Europa heeft op het onderwijs in Vlaanderen. Daarom gingen we te rade bij Susan Flocken, European Director van ETUCE¹. Vanuit haar functie binnen het Europese (onderwijs)beleid, beantwoordt zij onze vragen over Europa en onderwijs.

Europa heeft geen beslissingsbevoegdheid over het onderwijs in de lidstaten. En toch merken we dat Europa het onderwijs in de lidstaten wil beïnvloeden. Waarom is onderwijs zo belangrijk voor Europa?

In Europa kennen we een vrij verkeer van goederen, personen en diensten. Binnen dat kader moet Europa ook naar onderwijs kijken. Een belangrijk thema hier is het vrij verkeer van studenten en onderwijspersoneel. Europa moet kijken hoe ze dit principe kan ondersteunen zodat uitwisselingen tussen landen gemakkelijker zouden verlopen. Vanuit dat kader zal Europa dus ook aanbevelingen doen naar de lidstaten over hun onderwijs. Zo

moet bijvoorbeeld het diploma erkend worden van een student die haar studies in Frankrijk voltooide, maar in Duitsland wil gaan werken. Om dat te harmoniseren tussen de lidstaten werden de Europese sleutelcompetenties uitgewerkt. Deze sleutelcompetenties beschrijven competenties die alle burgers in Europa nodig hebben om te kunnen functioneren in verschillende contexten.²

Europa heeft vooral een economische interesse voor onderwijs. Die wordt gevoed vanuit het streven om de snelst groeiende kenniseconomie ter wereld te zijn. Als je dat wil bereiken, is het logisch dat onderwijs dé sector is waar je op focust

en die je moet ondersteunen.

We moeten het belang van kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen, op de Europese agenda blijven zetten. De focus op onderwijs mag niet enkel door een economische visie gevoed worden. Het gaat immers om toekomstige generaties. In november 2017 stelden de regeringsleiders dat ze onderwijs prioriteit willen geven en het als dé belangrijkste sector voor de toekomst van Europa beschouwen. Binnen deze 'European Education Area' werden samenwerkingsafspraken gemaakt die niet enkel binnen een economische, maar ook binnen een onderwijskundig perspectief kaderen. En als ETUCE zijn we ook heel tevreden dat de European Education and Training Monitor (zie kader blz. 6) op de 'leraren' zal focussen. Dit instrument geeft een indicatie van de prioriteiten die onderwijsministers stellen in hun landen.

Een andere positieve evolutie is de Europese pijler van sociale rechten, waarin een hoofdstuk over onderwijs opgenomen werd. Het focust sterk op het sociale aspect van onderwijs en op onderwijs dat als

publiek goed gefinancierd moet worden. Het geeft aan dat Europa beseft dat enkel het economische discours onvoldoende is om vooruitgang te boeken. Ook het sociale aspect moet meegenomen worden. Het doordringen van dit besef is voor een groot deel de verdienste van de onderwijsvakbonden. We hopen dat deze verklaring ook op de nationale niveaus vertaald wordt en binnen de sociale dialoog wordt gebruikt. Het is een lange termijn document waar we ook in de volgende legislatuur op kunnen terugvallen.

Toch volgen lidstaten de, vaak economisch gekleurde, aanbevelingen van Europa. Het blijkt niet eenvoudig om dit te counteren.

Dat is een belangrijke vaststelling. Zo zijn er, naar aanleiding van het Europees Semester (zie kader blz. 6), landenspecifieke aanbevelingen die lidstaten sturen in hun beleid. Het zijn 'zachte' aanbevelingen in de zin dat een lidstaat niet gesanctioneerd wordt als het de aan-

bevelingen niet opvolgt. Toch merken we dat lidstaten hier wel gevoelig voor zijn.

Het economische en marktgerichte blijft het hoofddoel van Europa. Dat mogen we niet vergeten. ETUCE zet daarom steeds een kritische bril op om naar die aanbevelingen te kijken en stimuleert regeringen om dat ook op lokaal niveau te doen. Want het uitvoeren van een aanbeveling als besparen in onderwijs om de begroting in evenwicht te brengen kan er net toe leiden dat de kwaliteit van het onderwijs wordt geblokkeerd!

Ook op het globale niveau moeten we alert zijn voor deze economische invloed op onderwijs. Elke sector wil invloed uitoefenen op het onderwijs. Denk maar aan diensten-, technologische en sociale mediabedrijven. Zij zien in onderwijs een markt voor hun producten. Dus ook hier is er een trend naar meer privatisering in en van het onderwijs. Als ETUCE blijven we hiertegen vechten. Want onderwijs moet een publiek goed blijven. Het moet toegankelijk en kosteloos zijn voor iedereen, ongeacht je achtergrond, socio-emotionele status of geloof.

Maar we zien lidstaten worstelen met het financiële luik van onderwijs. Onderwijs is een duur gegeven. Lidstaten krijgen dan ook de suggestie om private fondsen in de onderwijssector toe te laten.

Als vakbonden moeten wij hier tegenwicht bieden!

ETUCE strijdt tegen de commercialisering en privatisering van onderwijs. Kan Europa hier een krachtige rol opnemen?

Er zijn inderdaad sterke trends richting de commercialisering en privatisering van onderwijs in Europa. Dat zien we zeker bij die lidstaten die schade opliepen tijdens de economische crisis. Landen worstelen om binnen hun budgetten onderwijs het belang te geven dat het verdient. ETUCE pleit voor meer investeringen in het publieke onderwijs. We zijn er ons van bewust dat niet alle lidstaten dat kunnen realiseren.

Maar als je het belang van kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen erkent, helpt dat in het maken van beleidsbeslissingen.

De boodschap 'Zet onderwijs op de eerste plaats!' dragen we uit naar de kandidaten voor de Europese en nationale verkiezingen. De regeringsleiders gingen dit engagement aan met de European Education Area³. Nu moet dit een realiteit worden, ook in de volgende legislatuur! Daarnaast wil ETUCE het fenomeen 'privatisering en commercialisering' breder bekend maken. Privatisering in onderwijs gebeurt vaak op een verdoken manier. Zoals een bedrijf dat reclame maakt bij een school. Of de poetshulp die verdwijnt en vervangen wordt door een poetsfirma. Of bedrijven die het wetenschapslokaal van de school betalen. Het zijn allemaal deeltjes van onderwijs die niet langer door publieke middelen betaald worden. Zolang scholen zich bewust zijn van wat er gebeurt en dit zelf kunnen controleren en hun voorwaarden kunnen opleggen, is het geen probleem. Maar het wordt wel problematisch als dit soort veranderingen opduiken waarover scholen niets kunnen inbrengen.

We merken ook dat privatisering ingang vindt in de continue professio-

Onderwijs is een mensenrecht. En toch stellen we vast dat er een verrechtsing in de samenleving en politiek de kop opsteekt die dit recht in vraag stelt.



nele ontwikkeling van leraren. De trend dat niet langer de overheid, maar wel private bedrijven deze ontwikkeling organiseren, is helaas een feit. Steeds meer bedrijven verdienen geld met deze opleidingen. Maar hoe zit het dan met de kwaliteit? Kadert dit binnen onze visie op kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen? Bewaren leraren hun professionele autonomie bij beslissingen over hun professionele ontwikkeling?

In heel Europa ervaren leraren dat gebrek aan professionele autonomie. Daarnaast worstelt het onderwijspersoneel met hoge werkdruk en psychosociale problemen. Dat alles bedreigt de aantrekkelijkheid van het beroep. Kan Europa deze trend keren?

We zien inderdaad een daling in de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep. We worden enerzijds geconfronteerd met harde feiten zoals lage of onaantrekkelijke lonen en ongunstige arbeidsomstandigheden. Daarnaast stelt de samenleving ook steeds meer eisen aan onderwijspersoneelsleden. Ze moeten in teams kunnen werken, digitale vaardigheden hebben, conflicten kunnen oplossen, het leerlingvolgsysteem up-to-date houden, aanwezigheden registreren, alert zijn voor de sociale en emotionele aspecten, ... Er is dus een grote werkdruk die de buitenwereld echter onvoldoende opmerkt en erkent. Het respect voor het lerarenberoep neemt af. Steeds minder jongeren kiezen voor de lerarenopleiding. En een deel van hen die dat wel deden, verlaat vroegtijdig het beroep of emigreren naar andere landen. Ze gaan op zoek naar sectoren waar ze beter verlonen worden of waar ze een beter evenwicht tussen arbeid en gezin vinden. Als we kwaliteitsvol onderwijs voor

iedereen willen realiseren, moeten we het lerarenberoep opnieuw aantrekkelijk maken. Eerder deze week zag ik een interessante slogan: "A safe place at work is a great place to work". Als je een aantrekkelijke plaats hebt om in te werken, dan is het ook een geweldige plaats om te werken. Dan wil je in het beroep blijven, tot aan je pensioen, je wil betrokken worden, je wil kennis overdragen, maar ook het beste uit je leerlingen halen.

Op Europees niveau kan dit zeker ondersteund worden. De grootste factor is de investering in onderwijs. De sociale dialoog is het belangrijkste instrument dat we hiervoor hebben. Samen met de werkgevers moeten we aan de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep werken. In dat kader hebben we recent een verklaring aangenomen. Zowel werkgevers als onderwijsvakbonden engageerden zich om het lerarenberoep te promoten en het opnieuw aantrekkelijk te maken. Het lerarenberoep moet in de samenleving opnieuw aan prestige winnen.

De sociale dialoog is belangrijk, ook op Europees niveau. Maar hoe zet je in op een sociale dialoog over onderwijs? Een domein waarover de Europese gemeenschap eigenlijk geen bevoegdheid heeft?

Op Europees niveau worden over diverse thema's expertgroepen ingezet. ETUCE is hier actief aanwezig en vertelt wat het betekent om een leraar te zijn en wat de consequenties zijn van bepaalde beslissingen. Onze grootste impact ligt namelijk in het vertolken van de stem van de leraar. Onze ledenorganisaties, zoals het COV, doen dat op het nationale niveau. Daarnaast is het ook onze rol om bewustzijn in de samenleving te creëren. Zoals over het lerarentekort waarmee veel lidstaten kam-

pen. We weten dat dit tekort er is omdat er onvoldoende in onderwijs geïnvesteerd werd en wordt. Het beroep is niet langer aantrekkelijk. Dat aangeven en op zoek gaan naar oplossingen doen we aan de hand van projecten, ronde tafels, en campagnes. Ook onze laatste campagne (zie kader blz. 6) kaart dit aan. Wij eisen kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen en daarvoor hebben we nodig: meer publieke investeringen, een aantrekkelijk beroep, kwaliteitsvolle opleidingen voor leraren en professionele autonomie. Iedereen moet toegang krijgen tot onderwijs. Het is een mensenrecht. En toch stellen we vast dat er een verrechtsing in de samenleving en politiek de kop opsteekt die dit recht in vraag stelt. Eenvoudige argumenten versterken het wij-zij-denken. Ook deze beangstigende trend in verschillende Europese lidstaten, moeten we als ETUCE en als onderwijsvakbonden serieus nemen! Met onze campagne "Shape the future of Europe with teachers" willen we de kandidaten voor de Europese én regionale verkiezingen wakker schudden. En na de verkiezingen moeten we erop toezien dat gemaakte beloften ook nageleefd en uitgevoerd worden! Onze ledenorganisaties, de onderwijsvakbonden, moeten deze thema's ook opnemen, uitdragen en opvolgen. Want zij vertolken de stem van het onderwijspersoneel in hun land. Daarnaast moeten ze ook sterk inzetten op de sociale dialoog. Ze moeten gerespecteerd worden als bondgenoten. Onderwijsvakbonden hebben immers meer te zeggen over onderwijs dan enkel over syndicale thema's, zoals werkbaar werk. Ze hebben ook een visie over de inhoud en kwaliteit van onderwijs. ETUCE is benieuwd naar hoe onderwijsvakbonden, militanten, leraren,



ETUCE Key Demands For the Future of Europe

1 Quality education for all

2 Increased Public investment and attractiveness of the profession

3 Strengthen social dialogue and involvement of education trade unions in decision-making

4 Promoting democratic citizenship and inclusion



EUROPEAN TRADE UNION COMMITTEE FOR EDUCATION



In de aanloop van de Europese verkiezingen vestigt ETUCE de aandacht op vier cruciale eisen voor het toekomstige Europa:

1. Kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen
2. Verhoog de publieke investeringen en de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep
3. Versterk de sociale dialoog en de betrokkenheid van onderwijsvakbonden in besluitvorming
4. Promoot democratisch burgerschap en inclusie

Privatisering en commercialisering in onderwijs?

Wil je hierover meer te weten komen? Angelo Gavrielatos is bij Education International, de wereldwijde federatie van onderwijsvakbonden, verantwoordelijk voor het project 'Global Response'. Angelo: "Ik kom op veel plaatsen en soms zeggen collega's mij: in ons land is er geen privatisering. Dan zeg ik: Werkelijk? Je merkt het misschien niet. En zelfs als je gelijk hebt, is het een kwestie van tijd." Bekijk op www.cov.be (bij algemeen COV-Congres) zijn inspirerende speech in aanloop naar het COV-Congres van november 2018.

scholen, universiteiten, ... inzetten op deze thema's en hun mening hierover delen met betrokkenen in de samenleving. Want scholen functioneren niet op een eiland, los van de samenleving. Ze maken integraal deel uit van de samenleving. Wat er in de samenleving gebeurt, reflecteert zich in scholen en vice versa. Het is dé plek waar we verandering kunnen brengen.

Wat we op lokaal niveau doen, is ook verbonden met het Europese niveau. Wat we in Vlaamse scholen doen, heeft invloed op het Vlaamse en Europese beleid. Elke leraar maakt het verschil. Het start in jouw school! Samen kunnen we veranderingen mogelijk maken. Samen staan we sterk.

Vanuit deze overtuiging zijn de netwerkmomenten die we op het Europese en nationale niveau organiseren, zeer belangrijk. Hier kunnen we samen denken, werken en verandering mogelijk maken.

Met deze motiverende woorden benadrukt Susan Flocken dat we het thema onderwijs zeker moeten opnemen bij de Europese verkiezingen op 26 mei 2019. Europa heeft wel degelijk invloed op het Vlaamse onderwijs. Maar omgekeerd ook. Zoals Susan het verwoordt: "Elke leraar maakt het verschil. Samen kunnen we veranderingen mogelijk maken. Samen staan we sterk". ■

1. European Trade Union Committee for Education. ETUCE is het platform van de Europese onderwijsvakbonden met meer dan 11 miljoen leden vertegenwoordigd door 132 onderwijsvakbonden uit 51 landen.
2. De Vlaamse Onderwijsraad geeft in een advies aan hoe de partners uit het Vlaamse onderwijs de sleutelcompetenties in de toekomst willen zien evolueren.
3. De Europese Commissie ontwikkelt initiatieven om bij te dragen tot een Europese onderwijsruimte. Die sluiten aan bij haar ambitie om te zorgen dat alle jongeren de beste studie of opleiding kunnen volgen en werk kunnen vinden, overal in Europa.